

Emilia OGLINDĂ

Aspecte ale sinonimiei gramaticale

În literatura de specialitate există controversa problemei sinonimiei gramaticale și a aspectelor acesteia – sinonimia morfologică și sintactică, menite a reflecta variat și expresiv conținutul de idei. În acest context lingvista M. Avram avea să constate că „bogăția gramaticală presupune cunoașterea sinonimiei dintre unele forme și construcții și a limitelor în care formele sau construcțiile sinonime pot fi înlocuite între ele” [Avram, 1997, p. 471]. Între cele două tipuri de sinonimie gramaticală există deosebiri. În opinia aceleiași autoare *sinonimia morfologică* „este implicată în mod necesar în studiul categoriilor și al speciilor care au mai mult de o realizare formală sau al formelor paralele” [*ibidem*].

Cercetătoarea El. Dănilă definește sinonimia morfologică pornind de la obiectul de studiu al compartimentului ce vizează flexiunea cuvintelor. În cazul sinonimiei morfologice se atestă discrepanțe între două sau mai multe structuri morfologice, apte a transmite aceeași informație sau categorie gramaticală și subordonate principiului comutabilității. În variante ambianțe este posibilă redată o informație semantică identică, asociată unei anumite informații categoriale [Dănilă, 2006, p. 20]. Din acest punct de vedere, *sinonimia morfologică* sugerează ideea *redundanței*, dată fiind varietatea mărcilor pentru aceeași categorie gramaticală. Dimpotrivă, *sincretismul* gramatical ce i se opune este unul dintre mijloacele economiei în limbă, deoarece o singură marcă exteriorizează mai multe categorii.

În accepția Luminiței Hoarță-Lăzărescu sinonimele morfologice sunt cuvinte ce comportă organizare morfematică diferită sau mijloace formale deosebite prin care se transmite aceeași informație gramaticală de tip categorial [Hoarță-Lăzărescu, 1999, p. 21]. Sunt stabilite două grade ale sinonimiei morfologice, în funcție de identitatea sau non-identitatea informației semantice atribuite unităților între care există raporturi sinonimice de tip morfolologic:

- *sinonime morfologice de gradul I*, a căror organizare morfematică se deosebește, pe când informația gramaticală, categorială și cea semantică sunt identice;
- *sinonime morfologice de gradul II*, diferite în plan morfematic și semantic, dar identice la nivelul informației gramaticale categoriale.

În unele studii sinonimia morfologică este ilustrată prin intermediul formelor de viitor, ce desemnează o informație categorială identică: voi zice / o să zic / am să zic etc. sau al formelor concurente de imperfect indicativ, condițional perfect și conjunctiv perfect. Iată câteva mostre concluzante: „Dacă nu murea pe neașteptate, ar fi fost altfel” [Călinescu, 2000, p. 33] / Dacă n-ar fi murit, ar fi fost altfel / Să nu fi murit, ar fi fost altfel; „Dacă-l aduceam la vreme la îngerașul meu, azi ar fi trăit” [Călinescu, 2000, p. 79] / Dacă l-aș fi adus... / Să-l fi adus...; „Dacă n-ar fi retras actele de la judecătorie, ar fi fost totul atât de bine!” [Busuioc, 1981, p. 252] / Să nu fi retras actele... / Dacă nu retrăgea actele...

În cazul *sinonimiei sintactice*, „mult mai variată decât cea morfologică”, sunt pertinente relațiile sinonimice între „construcțiile mai mult sau mai puțin echivalente și concurente” [Avram, 1997, p. 471; Lăzărescu, 1994, p. 36-38]. Au fost formulate o serie de definiții ale *sinonimelor sintactice* [Şendel's, 1970; Jilin, 1974; Vlasova, 1982], identificate uneori cu sinonimele *funcționale*. În rolul celor din urmă pot fi întrebuițate orice unități de limbă, capabile să îndeplinească aceeași funcție sintactică [Lekant, 1980, p. 37]. Potrivit concepției cercetătorului V. Kononenko, *sinonimele sintactice* reprezintă construcții diferite din punct de vedere structural, ce se caracterizează printr-un conținut apropiat și sensuri gramaticale asemănătoare și care ocupă poziții sintactice identice [Kononenko, 1970, p. 19-20].

În numeroase studii sunt puse în evidență criterii similare ce implică sinonimia sintactică, bunăoară: a) *comunitatea conținutului semantic / lexical* [Britân, 1980, p. 8]; b) *sensul gramatical invariant*, generat de raporturile sintactice omogene [Jilin, 1974, p. 12]; c) *structura alomorfă* a acestora [Suhotin, 1960, p. 22]. Sunt reliefate pregnant discrepanțele structurale ale sinonime-

lor sintactice [Brițan, 1980]. Acest criteriu servește pentru a demonstra, spre exemplu, sinonimia unor tipuri de construcții (participiale, infinitivale și.a.) în corelație cu subordonatele respective sau a sintagmelor nominale prepoziționale în raport cu variante construcții ce includ moduri nepersonale și cu unele tipuri de subordonate. Asemenea sinonime posedă unele particularități la nivelul propoziției și al frazei, ceea ce a oferit prilejul de a le comenta cu lux de amănunte [Lăzărescu, 1994, p. 36-38; Lekant, 1978, p. 10-18; Lekant, 1980]. Sunt de amintit unele studii în care se relevă sinonimia între diverse construcții infinitivale și subordonatele corespunzătoare (completive, atributive, circumstanțiale) în diverse idiomuri [Saenko, 1984, p. 75-90; p. 108-182].

Caracterul alomorf al formațiunilor în cauză nu exclude comunitatea sensului grammatical și lexical – idee promovată în unele lucrări [Şendel's, 1970], ajungându-se la afirmații vădit exagerate, conform căroruia sinonimele sintactice ar reprezenta un paralelism grammatical deplin [Kovtunova, 1955, p. 115-142; Poalelungi, 1965, p. 645-656]. Însă paralelismul grammatical exclude, din start, diferențierea stilistică a formațiunilor respective; or, sinonimele sintactice, mai cu seamă *sinonimele contextuale*, redau, de obicei, nuanțe semantico-stilistice suplimentare.

În opinia Iuliei Vlasova sinonimele gramaticale (sintactice) pot fi definite în baza cătorva criterii relevante: comunitatea semnificatului complex, divergența structurală, asemănarea valorii sintactice și.a. Comunitatea valorii sintactice este întemeiată pe capacitatea structurilor sinonime de a exprima aceleași relații semantico-sintactice, morfologico-sintactice și sintactice propriu-zise și pe identitatea funcțională a acestora. În dezacord cu unii lingviști, Iu. Vlasova este de părere că substituirea reciprocă a sinonimelor semnalate nu este o condiție, ci, mai degrabă, o consecință a sinonimiei sintactice [Vlasova, 1982, p. 13-45].

Luând în considerare doar unul dintre criteriile menționate, bunăoară similaritatea conținutului lexical, nu vom reuși să examinăm toate mijloacele posibile de redare a acestuia. Prin urmare, se impune necesitatea de a evidenția comunitatea semnificațiilor gramaticale proprii unităților sinonime: se vor stabili trăsăturile lor formale și de conținut. Totodată, identitatea / asemănarea sensului grammatical al formațiunilor în cauză nu implică obligatoriu un paralelism grammatical complet.

Sinonimele sintactice (respectiv, cele funcționale) constituie, de fapt, o unitate a trăsăturilor comune și a celor diferențiale. Particularitatea semnalată își găsește expresie atât între unitățile același nivel, cât și între elementele ce

apărîn unor niveluri diferite, bunăoară între două părți de propoziție, între două propoziții, între o parte de propoziție și o propoziție etc. [Avram, 1997, p. 472-475; Toma, 1996, p. 275-276].

Sprijinindu-se pe *echivalența funcțională*, formațiunile în cauză sunt raportate la același sens grammatical invariant, constituind variante ale unei *structuri de adâncime*. În aprecierea unor savanți de seamă, sinonimele sintactice atestă identitatea structurilor de adâncime, deosebindu-se de structurile de suprafață [Barhudarov, 1974, p. 25-34]. Explicând sinonimia sintactică în termeni analizei transformaționale, cercetătorii susțin că unei singure structuri de adâncime îi corespund mai multe structuri de suprafață. În felul acesta, observă G. Pană Dindelegan, „existența unei singure structuri de adâncime este «răspunzătoare» pentru echivalența semantică a structurilor de suprafață”, astfel încât „sinonimia sintactică, fenomen în exclusivitate al structurii de suprafață, este deci efectul regulilor de transformare” [Pană Dindelegan, 1974, p. 269]. Sunt pertinente exemplele:

- (1) „Noroiul era mai cleios. Bologa simțea *cum îi tremură genunchii*” [Rebreanu, 1972, p. 52] / Bologa simțea *tremurându-i* genunchii;
- (2) „Nu exista la noi în universitate o astfel de atmosferă *care să șirbească* în vreun fel libertatea cuiva” [Preda, 1990, p. 166] / ...o astfel de atmosferă *care ar putea să șirbească* libertatea / ...o astfel de atmosferă *care ar șirbi* libertatea cuiva;
- (3) „Că fiind ucenic al părintelui arhimandrit Ifrim vraciul, *umblu* în această sfântă zi căutând două ierburi: omag și fumul pământului” [Sadoveanu, 1981, p. 36] / ...*umblu* să caut două ierburi / ...*umblu* și caut două ierburi...;
- (4) „Țăranii, de unde odinioară *umblau* s-o cumpere ei, acum cer să fie parțială între dânsii gratis” [Rebreanu, 1957, p. 269] / Țăranii ...*umblau* pentru a o cumpăra...;
- (5) „Deci, având poruncă să-l *înfățișeze* pe mezin la curte chiar a doua zi luni...” [Sadoveanu, 1981, p. 104) / Deci, având porunca de a-l *înfățișa* pe mezin...;
- (6) „Se auzea noaptea *strigată* în somn...” [Preda, 1995, p. 40] / Auzea noaptea că o strigă în somn / Auzea noaptea cum o strigă în somn / Auzea noaptea strigând-o în somn;
- (7) „Lasă-l să mai răsuflă, Victore, că l-ai asasinat!” [Rebreanu, 1957, p. 43] / Lasă-l să mai răsuflă că îl poți asasina! / Lasă-l să mai răsuflă că îl vei asasina!

Comparând frazele de mai sus, remarcăm multiple anturaje în care modurile nepersonale (particiul, gerunziul și.a.) și cele personale (indicativul, conjunctivul, condiționalul și.a.) se pretează înlocuirii reciproce, în anumite condiții [Oglindă, 2002, p. 54-56].

La nivelul propoziției și al frazei, în această privință se distinge conjunctivul, ca *un mod al subordonării*, care, „exprimând clar opozitiile de persoană și de număr, ...a ajuns să înlocuiască mai peste tot infinitivul dependent de un verb... sau dependent de o expresie verbală impersonală” [Constantinescu-Dobridor, 2001, p. 153]. În opinia lingvistului Gh. Constantinescu-Dobridor, grație numeroaselor traduceri din limbile în care infinitivul este larg răspândit (franceză, germană, rusă și.a.), infinitivul „a fost reanimat”, recăpătându-și parțial pozițiile.

Astfel, în ambianja verbelor *sentiendi* (a auzi, a vedea, a simți și.a.), indicativul din subordonata completivă poate să-i ia locul gerunziul, ca în exemplul (1) (simțea cum îi tremură genunchii / simțea tremurându-i genunchii); particiul este substituibil prin indicativ sau gerunziu (Se auzea strigată/ Auzea cum o strigă / Auzea strigând-o), ca în exemplul (6). În postpoziția verbelor *movendi* (a umbla, a merge și.a.) gerunziul este înlocuit prin indicativ, intercalându-se conjuncția copulativă și (umblu căutând / umblu și caut) sau prin conjunctiv, dacă nuanța finală prevalează. Conjunctivul este concurat de infinitivul cu valoare finală și atributivă, ca în mostrele (4), (5) sau prin condițional (2) în cadrul subordonatei atributive. În exemplul (7) perfectul indicativ *l-am asasinat* este folosit transpozitiv într-o ipostază neobișnuită, fapt care dezvăluie transformările conținând infinitivul în componența unei sintagme predicative – îl poți asasina – sau viitorul indicativ – îl vei asasina.

Cele ilustrate pun în lumină unele premise ale substituirii unor moduri verbale prin altele, în cadrul variatelor structuri sintactice, bunăoară similitudinea conținutului lexical și a sensului grammatical, identitatea de ordin funcțional, comunitatea raporturilor realizate etc.

În legătură cu cele relatate, ținem să comparăm următoarele concepte: *sinonimie sintactică*, *sinonimie funcțională*, *echivalență funcțională*, *substitute*, *parallelism grammatical*. Unii savanți identifică *sinonimia funcțională* și *echivalența funcțională*, pe când alții specialiști în materie le deosebesc. De notat că noțiunile evidențiate sunt fundamentate pe criterii asemănătoare, unul esențial fiind *substituirea reciprocă* a sinonimelor menționate în aceleași poziții sintactice [Gladrov, 1985; Isenbaeva, 1985].

Conceptul *echivalență* se referă la transformarea unui model în altul, echivalent celui dintâi; orice posibilitate de a înlocui o structură prin alta, si-

milară semantic, gramatical și funcțional, se consideră drept un rezultat al echivalenței [Saenko, 1984; Sveșnikova, 1987]. În cadrul unităților sintactice (propoziții, fraze), atât cuvintele aparte, cât și propozițiile sunt folosite în componența construcțiilor echivalente. Cercetătoarea I. Arnol'd observă că în sintaxă *sinonimia* corespunde, în principiu, *echivalenței* [Arnol'd, 1976, p. 16-17].

Conceptul reliefat este analizat din perspectivă semiotică, logică etc. Spre exemplu, savantul rus Iu. S. Stepanov delimită echivalența *după denotat* și *echivalența după semnificat*. În primul caz formațiunile reprezintă *perifraze*, pe când cele din urmă constituie *transformări* [Stepanov, 1981, p. 138-139]. Aceeași autor examinează *echivalența* din punctul de vedere al identității semnelor lingvistice. Atunci când semnele (cuvinte, sintagme etc.) ocupă o poziție identică, este cu putință înlăuirea reciprocă a acestora; în situația dată toate unitățile, în ansamblu, și anturajul lor rămân identice [Stepanov, 1970, p. 101-103].

Echivalentele funcționale sunt capabile să exteriorizeze raporturi asemănătoare, caracterizându-se prin comunitatea înțelesului gramatical și realizarea acelorași funcții în propoziție sau în frază, ceea ce le apropiie de *sinonimele gramaticale*. Spre exemplu, prof. V. Marin este de părere că echivalența funcțională reprezintă un caz special de sinonimie gramaticală [Marin, 1988, p. 6-10]. Deși concepțele comentate mai sus nu sunt întotdeauna demarcate, corelația dintre ele nu este univocă. Este important de reținut că *orice sinonimie reprezintă echivalență, însă nu orice echivalență dezvăluie sinonimia*. În opinia cercetătorului S. G. Saenko sinonimia este intemeiată pe identitatea sensului gramatical al semnelor lingvistice, iar domeniul semantic cuprinde, alături de mijloacele de exprimare a sensului de care dispune limba în cauză, sfera obiectelor denotate. După cum susține savantul, acest argument nu este suficient pentru a caracteriza orice sinonimie drept echivalență [Saenko, 1984, p. 33]. În legătură cu cele semnalate, specialiștii în materie relevă cadrul sintactico-semantic al *sinonimiei funcționale* [Isenbaeva, 1985], determinat gratuită raporturilor similare și a factorilor de ordin contextual.

Reputata germanistă E. I. Gulâga definește *sinonimele funcționale* drept unități diferite din punct de vedere structural ce aparțin aceluiași nivel de limbă sau unor niveluri diferite. Asemenea unități coincid din punctul de vedere al funcțiilor sintactice și al conținutului lexical, deși sensul gramatical și dimensiunea lor se pot deosebi [Gulâga, 1971, p. 137]. În numeroase limbi drept echivalente / sinonime funcționale sunt calificate anumite părți de propoziție, construcții infinitivale, gerunziale și.a., în raport cu subordonatele corespunzătoare.

În baza conceptului *echivalență* sunt definite atât sinonimele (sintactice și funcționale), cât și *substitutele*. Cele din urmă nu trebuie confundate cu sinonimele sintactice, întrucât nu atribuie noi nuanțe de sens, ci, în modul cel mai general, indică unitatea substituită [Saenko, 1984, p. 32]. Astfel, *substitutele* constituie unități ale propoziției sau ale frazei ce denotă aceeași distribuție și îndeplinește aceeași funcție sintactică. Unul dintre substitute posedă semnificație nulă, fiind apt să înlocui orice segment al propoziției sau al frazei, preluându-i caracteristicile [Pinchon, 1972, p. 1-2].

Într-un cadru mai amplu, *substituția* poate fi examinată drept o modalitate de reliefare a unor „deosebiri de organizare internă a enunțurilor” și ca procedeu de cercetare lingvistică. Cunoscuta sintaxistă V. Guțu Romalo semnalează că, în cazul *substituției*, sunt cuprinse „clase de echivalență a diverselor termeni... compatibili în același context sau în aceleași tipuri de contexte” [Guțu Romalo, 1973, p. 25].

Paralelismul gramatical se manifestă prin identitate funcțională, comunitatea sensului gramatical și a raporturilor redate de unitățile componente ale formelor și structurilor gramaticale. În corelație cu fenomenul menționat, vom deosebi și *sinonimele structurale* – formațiuni care posedă trăsături diferențiale slab sesizate din punct de vedere semantico-gramatical.

Într-un studiu mai vechi al cercetătorului Gh. Poalelungi, se face referire la termenii *echivalență*, *paralelism*, *identificare*, *corespondență*, *substituire*, *sinonimele gramaticale* fiind definite drept formațiuni ce denotă „un deplin paralelism gramatical și care se deosebesc numai prin acele elemente care reprezintă înțelesul gramatical dat” [Poalelungi, 1960, p. 346]. Sensurile gramaticale comune și principiul comutabilității sunt criterii pertinente ale sinonimiei vizate [Poalelungi, 1960, p. 349].

Din cele remarcate *supra*, se desprind câteva tangențe, dar și discrepanțe între noțiunile analizate. În ansamblu, *sinonimelor gramaticale* (de ex., *sintactice*) le sunt proprii câteva trăsături definitorii:

- afinitate semantică și conținut lexical comun;
- comunitatea sensului gramatical;
- identitate funcțională;
- asemănarea raporturilor exteriorizate;
- divergențe de ordin structural;
- nuanțe semantico-stilistice suplimentare;
- pertinența unor trăsături distinctive;

- substituirea reciprocă a unităților sinonimice, ca rezultat al valorilor semantice și gramaticale similare.

Echivalentele funcționale comportă, la rândul lor:

- similitudinea raporturilor gramaticale;
- valoare invariantă, drept condiție a echivalenței funcționale;
- conținut lexical comun;
- comunitatea sensului gramatical;
- identitate funcțională;
- însușirea de a putea fi înlocuite reciproc.

Sinonimele funcționale au multiple particularități:

- structura și sensul gramatical se pot deosebi;
- aparțin, de regulă, unuia și aceluiași nivel de limbă (sau unor niveluri diferite);
- au un conținut lexical comun;
- demonstrează identitate funcțională;
- dimensiunile formațiunilor în cauză pot să nu coincidă;
- sunt substituibile reciproc.

Substitutile se evidențiază prin câteva trăsături:

- în mod general, desemnează unitatea substituției;
- au aceeași distribuție în componența propoziției sau a frazei;
- sunt identice din punct de vedere funcțional;
- înlocuiesc orice fragment al propoziției, atribuindu-și caracteristicile acestuia.

Sunt lesne de observat unele tangențe între conceptele menționate: corespondența funcțiilor îndeplinite în propoziție sau frază; similitudinea sensului lexical și gramatical; posibilitatea substituirii reciproce. În baza celor reliefate, se impun câteva concluzii:

- Pe de o parte, simbioza trăsăturilor similare și a celor diferențiale nu duc, implicit, la identitatea structurală a formațiunilor sinonimice; nu coincid între totul nici valorile stilistice ale acestora.
- Pe de altă parte, echivalența funcțională a sinonimelor sintactice și a celor funcționale facilitează substituirea lor reciprocă.
- Un rol important îi revine anturajului sintactic care face posibilă întrebuințarea transpozitivă a modurilor și concurența lor în calitate de echivalente sau sinonime funcționale.

– Nu este justificat să punem semnul egalității între toate conceptele în discuție, deoarece ele nu se suprapun. Spre exemplu, *substitutele*, apte a înlocui orice sevență a propoziției / frazei, preluându-le trăsăturile particulare, se vor deosebi de *sinonimele sintactice* din motivul că cele din urmă posedă frecvent semnificații stilistic marcate. Asemenea structuri nu s-ar putea folosi în locul oricărui fragment al propoziției / frazei, ci doar al formațiunilor appropriate semantic, lexical, gramatical și funcțional, care, de regulă, se deosebesc structural.

– Între *sinonimia sintactică* și *echivalență* există un raport neunivoc, iar *substitutele*, asemenea *echivalențelor funcționale* și *sinonimelor funcționale*, sunt intemeiate pe *echivalență*. Echivalentele funcționale nu presupun obligatoriu deosebiri flagrante de ordin stilistic, dar varierea acestora oferă prilejul de a evita curențele în exprimare și de a selecta forma adecvată în ambianța potrivită. Credem că toate fenomenele fundamentate pe *echivalență* duc, inevitabil, la concurența unităților de limbă, capabile să redea o multitudine de semnificații.

Referințe bibliografice

1. Арнольд, 1976 = Ирина Владимировна Арнольд, Эквивалентность как лингвистическое понятие, în „Иностранные языки в школе”, № 16, 1976, с. 11-18.
2. Avram, 1997 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Editura Humanitas, București, 1997.
3. Бархударов, 1974 = Леонид Степанович Бархударов, О поверхности и глубинном синтаксисе, în „Иностранные языки в школе”, № 1, 1974, с. 25 -34.
4. Брицын, 1980 = Виктор Михайлович Брицын, Сопоставительное исследование синтаксических синонимов в русском и украинском языках, Наукова думка, Киев, 1980.
5. Busuioc, 1981 = Aureliu Busuioc, *Scrieri alese*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1981.
6. Călinescu, 2000 = George Călinescu, *Enigma Otiliei*, Editura Cartex, București, 2000.
7. Constantinescu-Dobridor, 2001 = Gheorghe Constantinescu-Dobridor, *Gramatica limbii române*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001.
8. Dănilă, 2006 = Elena Dănilă, Probleme de *sinonimie morfolitică* în limba română, în „Philologica Jassyensia”, an. II, nr. 2, 2006, p. 17-24.
9. Гладров, 1985 = Вольфганг Гладров, Вопросы функциональной эквивалентности в сопоставительной лингвистике, în „Русский язык за рубежом”, № 6, 1985.

10. Гулыга, 1971 = Елена Владимировна Гулыга, *Теория сложноподчинённого предложения в современном немецком языке*, Высшая школа, Москва, 1971.
11. Guțu Romalo, 1973 = Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
12. Hoarță-Lăzărescu, 1999 = Luminița Hoarță-Lăzărescu, *Sinonimia și omonimia gramaticală în limba română*, Editura Cerni, Iași, 1999.
13. Исенбаева, 1985 = Галина Ивановна Исенбаева, *Синтаксико-семантические пределы функциональной синонимии (на материале выражения обстоятельственного значения в современном французском языке)*, (АКД), Москва, 1985.
14. Жилин, 1974 = Иван Михайлович Жилин, *Синонимика в синтаксисе современного немецкого языка*, Кубанский государственный университет, Краснодар, 1974.
15. Ковтунова, 1955 = Ирина Ильинична Ковтунова И. И., *О синтаксической синонимике*, в „Вопросы культуры речи”, выпуск 1, Издательство АН СССР, Москва, 1955, с. 115-142.
16. Кононенко, 1970 = Виталий Иванович Кононенко, *Синонимика синтаксических конструкций в современном русском языке*, Киев, 1970.
17. Lăzărescu, 1994 = Luminița Lăzărescu, *Structuri sintactice sinonime în limba română*, в „Revistă de lingvistică și știință literară”, nr.3, 1994, p. 36-38.
18. Лекант, 1978 = Павел Александрович Лекант, *О явлениях синтаксической синонимии в структуре простого предложения, Слово и словосочетание как компоненты структуры предложения*, в „Лингвистический сборник”, выпуск 12, Москва, 1978, с. 10-18.
19. Лекант, 1980 = Павел Александрович Лекант, *Об изучении синонимии в простом предложении*, в „Проблемы учебника русского языка как иностранного. Синтаксис”, „Русский язык”, Москва, 1980.
20. Marin, 1988 = Vitalie Marin, *Elemente de stilistică grammaticală*, „Lumina”, Chișinău, 1988.
21. Oglindă, 2002 = Emilia Oglindă, *Sinonimia funcțională și concurența modurilor*, в „Anale științifice ale U.S.M.”, Серия „Științe filologice”, vol. II, Chișinău, 2002, p. 54-56.
22. Pană Dindelegan, 1974 = Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa transformațională a grupului verbal în limba română*, Editura RSR, București, 1974.

23. Pinchon, 1972 = Jean Pinchon, *Les pronoms adverbiaux en et y. Problèmes généraux de la représentation pronominale*, Droz, Génève, 1972.
24. Poalelungi, 1960 = Gheorghe Poalelungi, *Sinonimia gramaticală*, în „*Studii și cercetări lingvistice*. Omagiu lui Al. Graur cu prilejul împlinirii a 60 de ani”, București, 1960, p. 645-656.
25. Preda, 1990 = Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, vol. 1, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1990.
26. Preda, 1995 = Marin Preda, *Moromeții*, vol.1, Editura 100 + 1 Gramar, București, 1995.
27. Reboreanu, 1957 = Liviu Reboreanu, *Răscoala*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957.
28. Reboreanu, 1972 = Liviu Reboreanu, *Pădurea spânzurăților*, Editura Minerva, București, 1972.
29. Sadoveanu, 1981 = Mihail Sadoveanu, *Frații Jderi*, vol. 1, Editura Minerva, București, 1981.
30. Саенко, 1984 = Сергей Григорьевич Саенко, *Функционально-эквивалентностные особенности предложного инфинитива в современном французском языке*, (Канд. дисс.), Киев, 1984.
31. Свешникова, 1987 = Татьяна Николаевна Свешникова, *Глагольные и именные конструкции, эквивалентные конъюнктивным, в современном румынском языке*, (АКД), Москва, 1987.
32. Шендельс, 1970 = Евгения Иосифовна Шендельс, *Многозначность и синонимия в грамматике*, „Высшая школа”, Москва, 1970.
33. Степанов, 1971 = Юрий Сергеевич Степанов, *Семиотика*, Наука, Москва, 1971.
34. Степанов, 1981 = Юрий Сергеевич Степанов, *Имена. Предикаты. Предложения. Семиологическая грамматика*, Наука, Москва, 1981.
35. Сухотин, 1960 = Виктор Петрович Сухотин, *Синонимика синтаксических конструкций в современном русском языке*, Москва, 1960.
36. Toma, 1996 = Ion Toma, *Limba română contemporană. Privire generală*, București, 1996.
37. Власова, 1982 = Юлия Николаевна Власова, *Проблемы синтаксической синонимии в современном английском языке*, (Докт. дисс.), Ростов-на-Дону, 1982.